

چکیده گزارش عملکرد فرانسه در دوره ریاست بر اتحادیه اروپا

این گزارش توسط ژان دمینیگ جولینی، رئیس بنیاد روبرت شومان^۱ به رشته تحریر درآمده است. آنچه در پی می‌آید خلاصه‌ای از ترجمه این گزارش می‌باشد:

کشورهای عضو اتحادیه مدیترانه، اکراین، آفریقای جنوبی، هند، کانادا، برزیل، روسیه و کشورهای عضو گفتمان آسیا - اروپا بودند. در ضمن در این مدت ۳ شورای اروپایی نیز تشکیل شد.

فرانسه در ابتدای سال ۲۰۰۸، چهار اولویت سیاسی خود را به این شرح برشمرد: قبول پیمان اروپایی مهاجرت، موافقتنامه‌ای در خصوص سیاست اروپا در ارتباط با گرم شدن زمین، بکارگیری یک سیاست دفاع اروپایی و بالاخره موافقت با سلامت سیاست کشاورزی مشترک.

با وجود این برنامه‌ریزی، فرانسه با ۳ بحران جدی بین‌المللی روبرو شد: رأی منفی ایرلندی‌ها به پیمان لیسبون، نفوذ روسیه در اوستیای جنوبی و ورشکستگی بانک آمریکایی لمن برادرز "Lehman Brothers".

رأی منفی ایرلندی‌ها، اصلاحات و تصویب قانون اساسی اروپا را به تأخیر انداخت. در حمله روسیه به اوستیا،

فرانسه برای دوازدهمین دوره ریاست اتحادیه اروپا برنامه‌ریزی بسیاری کرده بود اما متأسفانه با بحران‌های بین‌المللی روبرو شد از این رو سعی کرد رفتار جدیدی را با مؤسسات اروپایی در پیش گرفته و برای سهیم‌شدن در کارها دیدگاه متفاوتی از اروپا در دنیا ارائه دهد.

یک تعهد قوی سیاسی

فرانسه در دوره ریاست خود بر اتحادیه از تعهدی قوی از سوی مقامات ارشد فرانسه برخوردار بود. در این مدت فرانسه بیش از ۱۱۷ گردهمائی و کنفرانس و تعداد ۴۰۰۰ ملاقات ترتیب داد. مشورت با ۲۷ عضو اتحادیه اروپا به طور تخصصی انجام شد. شبکه‌های دیپلماتیک فرانسه توانستند ۸ نشست در سطوح بالا با کشورهای ثالث طی این ۶ ماه برگزار کنند: این کشورها شامل

۱. این بنیاد در سال ۱۹۹۱ به نام روبرت شومان رئیس شورای وزرا و وزیر امور خارجه فرانسه در دهه ۵۰ میلادی که اولین رئیس پارلمان اروپا بود و عنوان پدر اروپا را داشت، تأسیس شده است و کار آن تحقیق برای اتحادیه اروپا می‌باشد.

مرحله اجرا درآورد و از تهدیداتی که این کار به دنبال خواهد داشت، واژه‌های از خود نشان نداد.

به دنبال یک رهبر اروپایی

مدتهاست که ناظران سیاسی به دنبال نقشی برای رهبری اروپا در جهان هستند، چرا که برای هدایت امور مربوط به شورایی که ۲۷ عضو دارد و می‌خواهد با بقیه جهان در ارتباط باشد، وجود یک رهبر ضروری به نظر می‌رسد. رأی منفی ایرلندی‌ها برای هواداران این موضوع به ویژه فرانسه و آلمان - پیام خوبی نداشت. به دنبال این امر گمانه‌زنی‌های مخالفان این طرح نیز آغاز شد. در این میان سارکوزی در ارتباط با شرکا تمام تلاش خود را بکار گرفت تا بر خصومت‌های شخصی افرادی نظیر رؤسای جمهور چک و لهستان فائق آید. نتیجه این تلاش تصویب معاهده لیسبون توسط سوئدی‌ها و تضمین تصویب آن تا فوریه ۲۰۰۹ از سوی نخست‌وزیر چک بود. در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ایرلند در شورای اروپا متعهد شد تا قبل از پایان سال ۲۰۰۹ بار دیگر برای تصویب معاهده لیسبون تلاش کند.

نتایج غیرقابل انکار

جلوگیری از مهاجرت و پناهندگی از موضوعاتی است که نهادهای اتحادیه اروپا دنبال می‌کنند. در ژوئن ۲۰۰۸ شورا و پارلمان اروپا رأی بر برگشت مستقیم داد که به معنای بازگرداندن مهاجران غیرقانونی است. در واقع پیمان اروپایی در خصوص مهاجرت و پناهندگی از سوی فرانسه پیشنهاد شد که هدف از آن دستیابی به هماهنگی در سطوح بالاتر در قوانین اروپاست.

مدیترانه

ایده ایجاد اتحادیه مدیترانه نیز توسط سارکوزی مطرح شد. او سعی کرد در فرایند بارسلون مربوط به سال ۱۹۹۵ که در ایجاد ارتباط تنگاتنگ میان اتحادیه اروپا و

فرانسه با میانجیگری سعی کرد تا از ادامه حملات جلوگیری کند. در پی ایجاد بحران مالی نیز، نیکولا سارکوزی در ۴ اکتبر از کشورهای گروه ۸ و سپس از سران دولت‌های منطقه یورو به همراه انگلیس، اسلواکی و رئیس بانک اروپا و کمیسیون اروپا جهت حضور در جلسه‌ای در پاریس دعوت به عمل آورد. آنان در این نشست تصمیم گرفتند تا تدابیری را جهت حفظ سیستم مالی اتخاذ نمایند.

شیوه‌ای که زیر سؤال رفت ولی مؤثر بود

نیکولا سارکوزی معتقد است که گرچه ساخت اروپا را هنوز به صورت سیاست داخلی اتحادیه نمی‌توان اداره کرد اما دیپلماسی میان ملل نیز محسوب نمی‌شود. او در آرزوی یک‌دست کردن سیاست اروپاست و از اینکه بر اصول سیاست اروپا بیفزاید واژه‌های ندارد. سارکوزی از بانک مرکزی اروپا به دلیل اینکه نتوانسته نرخ بهره‌های خود را پایین آورد، انتقاد کرده است. او در دوره ریاست خود بر همکاری در چارچوب گردهمایی‌های بزرگ بین‌المللی افزود و شیوه عملش این حالت را القا کرد که اتحادیه اروپا فاقد سیاست مشترک و واحد است و باید با سرعت هر چه بیشتر نسبت به دگرگونی‌هایی که در جهان رخ می‌دهد، عکس‌العمل نشان دهد و بازیگر جهان شود. از این رو نحوه رفتار او باعث ایجاد شوک شده و به دنبال آن بسیاری از رسانه‌های اروپا از برخی ابتکارات فرانسه انتقاد کردند و این شیوه رفتار را مخرب دانستند. از آنجا که موتور سیاست اروپا با همکاری فرانسه - آلمان صورت می‌گیرد، این شیوه کار بدون هماهنگی با آلمان زیر سؤال می‌رود.

سارکوزی سعی کرد با دقت تمام برنامه خود مبنی بر ایجاد یک دولت اقتصادی در برابر پارلمان اروپا را به

کشورهای ساحل جنوبی مدیترانه موفق نبود، تغییر ایجاد کند. از این رو ۲۷ عضو اتحادیه اروپا در ژوئیه ۲۰۰۸ رسماً در حضور نمایندگان ۱۷ کشور ساحل جنوبی مدیترانه این طرح را پذیرفتند و برای اولین بار در یک کنفرانس اروپایی، اسرائیل و کشورهای عربی با هدف طرحی مشترک دور یک میز گرد هم آمدند و تصمیم بر آن شد تا یک دبیرخانه دائمی در بارسلون داشته باشند و با برگزاری انتخابات میان اعضای اتحادیه یک دبیرکل و ۵ معاون دبیرکل انتخاب شود.

دفاع

فرانسه اعلام کرد که در صدد پویا کردن سیاست دفاعی اروپاست، در همین زمینه چندین ابتکار پیشنهاد شد: ارائه گزارشی جهت تکمیل و تقویت استراتژی امنیت اروپا که در سال ۲۰۰۳ به تصویب رسیده است، مقابله با راهزنی دریایی در سواحل سومالی، مدرن کردن بالگردهای اروپایی و آموزش خلبانان، طراحی ناوگان حمل و نقل هوایی اروپا، ایجاد یک گروه واکنش سریع دریایی و هوایی، بالا بردن ظرفیت مرکز ماهواره‌های اروپا و بالاخره تقویت نقش آژانس دفاعی اروپایی. این ابتکارات در شورای اروپا به تصویب رسید و نتایج مسلم آن تقویت ظرفیت‌های نظامی، بهبود واکنش‌های نیروهای اروپا، ایجاد ارتباط بین عملیاتی که برای خروج شهروندان اروپا از مناطق درگیری صورت می‌گیرد، تقویت نقش نظامیان در محافظت‌های دریایی و پایه‌گذاری آموزش نظامی افسران خواهد بود.

تغییرات آب و هوایی

اتحادیه اروپا به تصویب رساند که تا سال ۲۰۲۰، ۲۰ درصد از انتشار دی‌اکسیدکربن و ۲۰ درصد از مصرف انرژی خود را کاهش دهد در عین اینکه با متعدد ساختن منابع انرژی خود، بتواند تا سطح ۲۰ درصد تولید

انرژی‌های تجدیدپذیر را بالا ببرد. صنایعی که سالانه ۲ میلیارد تن دی‌اکسیدکربن تولید می‌کنند، موظفند تا ۲۱ درصد از انتشار آن جلوگیری کنند.

جهش اقتصادی

سارکوزی در زمان ریاست فرانسه بر اتحادیه اروپا، نهادهای اروپایی را ترغیب کرد تا از سیاست اقتصادی اتحادیه حمایت کنند، از این رو کمیسیون اروپا طرحی را برای مبارزه با بحران اقتصادی ارائه داد. این طرح با روند اجرائی و همیشگی اتحادیه تفاوت بسیار دارد. برای اولین بار، در این طرح از مصرف حمایت شده است و حتی پیشنهاد شده تا مالیات بر ارزش افزوده کاهش یابد.

شورای اروپا در ۱۱ و ۱۲ دسامبر این طرح جهشی را با سقف ۲۰۰ میلیارد یورو - که ۱۷۰ میلیارد یورو آن توسط اعضا و ۳۰ میلیارد آن توسط نهادهای اروپایی تأمین می‌شود - به تصویب رساند.

تداوم در قانون‌گذاری

تصمیمات دیگری در سایر زمینه‌ها نیز اتخاذ شده است. از میان آنها تعیین بودجه اروپا برای سال ۲۰۰۹ بود (۱۱۶/۱ میلیارد یورو). اجرای طرحی جهانی برای مبارزه با هرگونه سرقت و تقلب، اجرای تدابیری جهت بهبود پست و جابجایی محققان و بالاخره سرمایه‌گذاری‌های جدید برای سیاست فضایی اروپا (۱۰/۵ میلیارد یورو برای آژانس فضایی اروپا برای ۱۰ سال) از دیگر تصمیمات اتخاذ شده است.

همچنین شورای عدالت و امور داخلی تصمیماتی برای مبارزه با نژادپرستی و بیگانه‌ستیزی گرفته است. در ضمن شورای انرژی، قوانینی برای مدیریت ذخایر نفتی جهت جلوگیری از آلودگی دریاها وضع کرده است.

به غیر از ارتباط با چین، تمام پرونده‌های سیاسی— بین‌المللی فرصتی برای پویا کردن ارتباط با سایر شرکای بزرگ اروپا بود و همین امر وجهه‌ای فعال به اروپا در صحنه بین‌الملل داد. اتحادیه اروپا نمی‌تواند از بزرگترین همسایه خود (روسیه) غافل باشد و باید به همکاری با روسیه علاقمند بماند چرا که اروپا یکی از بزرگترین مشتریان روسیه برای تأمین انرژی خود است و از طرف دیگر روسیه برای مدرن کردن اقتصاد نیازمند اروپاست. هدف اصلی فرانسه در دوره ریاست خود بر اتحادیه اروپا تقویت حضور و هویت اروپا در صحنه بین‌الملل بوده و سعی داشته تا قدرت خود را بیشتر به جهان شناساند و بر تعداد برگ‌های برنده خود بیفزاید.

در ارتباط با چین، اتحادیه اروپا به داشتن یک استراتژی مشترک در قبال چین نیاز فوری دارد و چین هم نمی‌تواند ارتباطات طبیعی خود را از اروپا به عنوان بازار بزرگ مصرف در جهان، جدا سازد. چین باید منتظر موضع اروپا در خصوص احترام به حقوق بشر باشد.

ریاست دوره‌ای چک

چک از اول ژانویه ۲۰۰۹ ریاست دوره‌ای اتحادیه را به عهده می‌گیرد. با توجه به اینکه هنوز چک به قانون اساسی اتحادیه رأی مثبت نداده است، رئیس‌جمهور این کشور وعده داده که تا فوریه ۲۰۰۹ مجدداً مذاکرات در این خصوص را از سر خواهد گرفت.

جمهوری چک از قبل اولویت‌های خود را در سال ۲۰۰۹ اعلام کرده و آن اروپای رقابتی است که مستلزم داشتن بازار داخلی عمیق، افزایش امنیت انرژی و آزاد سازی بازار گاز و برق است که سبب ایجاد یک اروپای باز و مطمئن می‌شود که قادر خواهد بود روابط فرآتلاتنیک خود را تعمیق بخشد، روند مذاکرات الحاق

کرواسی و ترکیه را تسریع سازد و فضای امنیتی را گسترش دهد.

همچنین جمهوری چک باید مبحث شراکت شرقی را در دستور کار قرار دهد که شامل ابتکار از سوی چندین کشور مناطق شرقی اتحادیه اروپاست و هدف آنان الهام‌گیری از اتحاد مدیترانه برای ایجاد ثبات در ۶ کشور غیر عضو اتحادیه (بلاروس، اکراین، ملداوی، گرجستان، ارمنستان و آذربایجان) می‌باشد.

در کل باید دید تا چه حد اتحادیه می‌تواند در دوره جدید با بحران بین‌الملل و تنش‌هایی که با افغانستان و ایران وجود دارد، موفق باشد.

درس‌هایی که از دوره ریاست فرانسه گرفته شد

فرانسه در دوره ریاست خود بر اتحادیه اروپا یک دوره گذار را برای اتحادیه طی کرد، چرا که سعی کرد اصلاحات نهادهای اتحادیه را به پایان رساند و مواجهه با یک دنیای پرتلاطم را پشت سر بگذارد. انجام اصلاحات در نهادهای اتحادیه از الزامات است و رهبری سیاسی اروپا از ضروریات محسوب می‌شود.

ماهیت اتحادیه اروپا کاملاً تغییر کرده و بیشتر بین‌الدولی شده است به طوری که برای مؤسسين آن باورنکردنی است و در عین حال فدرال‌تر نیز شده که این موضوع هم برای منتقدان غیر قابل تصور است.

قانون‌گذاری در اروپا بیش از پیش به سیاست داخلی نزدیک شده است. نهادهای اروپایی دیگر نمی‌توانند طبق یک شیوه خاص دیپلماتیک اداره شوند. امور اروپایی از این به بعد تحت نظر سیاست داخلی خواهد بود. همکاری آلمان—فرانسه دوره پرکاری را پشت سر گذاشته و تصمیمات بسیاری در این مقطع اتخاذ شده است.

اتحادیه که تمام انرژی خود را در ۵۰ سال گذشته صرف از بین بردن موانع میان دولت‌های عضو خود کرده

است، از این پس باید بتواند چالش خارجی را از جلوی پای خود بردارد و با دنیا روبرو شود.

اتحادیه برای اولین بار گروه ۲۰ را با حضور قدرت‌های نوظهور گردهم آورد و اعتقاد بر این است که قانون‌گذاری واقعی باید بر سازمان‌های بین‌المللی که قدرت خاص خود را دارند، متکی باشد، همچنین بازارها و بازیگران اقتصادی شفاف عمل کنند و نسبت به اقتصاد واقعی قانونمند بمانند.

در زمینه اقتصاد، ۲۷ عضو اتحادیه قطب اصلی ثروت جهانی محسوب می‌شوند و می‌دانند که برای تضمین سیستم مالی باید مبلغ ۱۸۰۰ میلیارد یورو را به جریان بیندازند. همین کار را آمریکا ۳ بار در خصوص بانک‌های خود اجرا کرد. تکیه بر یورو و بانک مرکزی می‌تواند بهترین برگ‌های برنده برای اقتصاد اروپا محسوب شود.

روابط فرا آتلانتیک در بطن سیاست اروپا در سال ۲۰۰۹ قرار دارد. باید دید موضع‌گیری‌های رئیس‌جمهور جدید آمریکا افکار اروپایی را تهییج می‌کند یا نه؟ آنچه مسلم است این است که سیاست خارجی دولت جدید تفاوت فاحشی با گذشته نخواهد داشت. از این رو اتحادیه به دنبال تعدیل هرچه بیشتر روابط خود با آمریکاست. در این رابطه جدید، مسلماً اروپا بیشتر به دنبال منافع و کسب برگ‌های برنده خاص خود است. فرانسه و آلمان در این زمینه اتفاق نظر دارند، بدین ترتیب باید هرچه سریع‌تر به دنبال تعیین یک رهبر اروپایی باشند تا از هر گونه تفرقه جدید در اروپا جلوگیری شود.

با رفتار جدیدی که سارکوزی در دوره ریاست فرانسه بر اتحادیه در برابر آمریکا اتخاذ کرده، به اروپا امکان مانور در چارچوب ناتو به سمت شرق را می‌دهد. ایجاد اعتماد بین آمریکا و فرانسه، به اتحادیه امکان هدایت سیاست دفاعی و گسترش اتحادیه را خواهد داد. در حقیقت، اتحادیه اروپا از آنجائی که سعی دارد بازی سنتی بازیگران بزرگ را برهم زند، مورد توجه همسایگان خود قرار گرفته است.

اتحادیه باید مرزهای خود را برای دستیابی به یک سیاست خارجی مبنی بر همکاری توسعه دهد. باتوجه به بحران روسیه- گرجستان، بازنگری درباره گسترش فضای اروپا- آتلانتیک و گسترش اتحادیه الزامی است چرا که این موضوع سیاست حضور و سرمایه‌گذاری در مرزهای اتحادیه را می‌طلبد. امضای قرارداد با اکراین، سرمایه‌گذاری مجدد اروپا در قفقاز جنوبی و از سرگیری مذاکرات با روسیه از خبرهای مثبت برای ایجاد ثبات در قاره اروپا محسوب می‌شود.

در زمینه اقتصادی و تجاری، اروپا در عین اینکه مذاکرات پایاپای را دنبال می‌کند، در ضمن چندان هم مرزهای خود را به روی شرکای بزرگ خود در عقد قرارداد باز نمی‌گذارد و به عبارتی می‌توان گفت به دنبال وجود تعادل و دوطرفه بودن نظام تجاری است. برای مثال، اروپا باید از فناوری خود در آینده حمایت کند. بی‌شک اروپا راه درازی در پیش دارد.

معصومه سیف‌افجه‌ای

مرکز مطالعات اروپا